

RADNI ODNOSI

1. Radnik ima pravo na sudsku zaštitu ako se obratio sudu u roku od 15 dana od dostave odluke poslodavca ako je zahtjev za zaštitu prava, koju je poslodavac odbio, podnio nepravodobno.

Iz obrazloženja:

Tužitelj u reviziji navodi da je drugostupanjski sud prilikom donošenja pobijanog rješenja pogrešno primijenio odredbu čl. 126. Zakona o radu (dalje u tekstu: ZR) kad je odbacio tužbu tužitelja zbog nepravodobnosti.

Sudovi nižeg stupnja utvrdili su da je odluka o otkazu ugovora o radu od 20. listopada 1999. dostavljena tužitelju tog istog dana, te da je tužitelj podnio tuženiku zahtjev za zaštitu povrijeđenog prava preporučenom pošiljkom dana 24. prosinca 1999. Tuženik je zahtjev odbio kao neosnovan odlukom od 13. siječnja 2000. i istog dana je tu odluku dostavio tužitelju. Tužba zbog poništenja odluke o otkazu ugovora o radu podnesena je sudu 26. siječnja 2000., dakle u roku od 15 dana računajući od prijema odluke od 13. siječnja 2000.

Iako je tužitelj podnio zahtjev protiv navedene odluke o otkazu ugovora o radu izvan roka od 15 dana, propisanog odredbom čl. 126., st. 1. ZR-a, tuženik kao poslodavac nije zahtjev odbacio, već je o njemu odlučio na način da je zahtjev tužitelja odbio kao neosnovan.

Time je tuženik konačno odlučio o zahtjevu tužitelja, bez obzira na njegovu nepravodobnost, i omogućio tužitelju da u daljnjem roku od 15 dana, računajući od dostave te odluke, podnese tužbu u smislu odredbe čl. 126., st. 2. ZR-a.

Budući da tužitelj iz navedenih razloga nije izgubio pravo na sudsku zaštitu, drugostupanjski sud je pogrešno primijenio odredbu čl. 126. ZR-a kad je preinačio prvostupanjsku presudu pozivom na odredbu čl. 373., toč. 3. Zakona o parničnom postupku i odbacio tužbu kao nepravodobnu, a da nije ispitao ostale žalbene razloge.

Vrhovni sud RH, revr. 514/06-2 od 30.11.2006.

2. Otkaz ugovora o radu poslodavac je dužan obrazložiti i dokazati postojanje opravdanih razloga.

Iz obrazloženja:

Utvrdivši prednje činjenice, sud prvog stupnja smatra, a pozivajući se na odredbu čl. 113., st. 1. Zakona o radu (N.N., br. 137/04. - pročišćeni tekst, dalje u tekstu: ZR) te čl. 77., st. 1. ZR-a, da odluka o otkazu tuženih nije dopuštena budući da tuženi nisu imali opravdanih razloga za otkaz, kao i iz razloga što je otkaz dan tužiteljici u roku od 15 dana nakon što joj je istekao rodiljski dopust. Prema stajalištu suda prvog stupnja,

tuženici nisu dokazali postojanje opravdanog razloga za otkaz, već su u odgovoru na tužbu, a nakon toga i u iskazu prvotuzenika tvrdili da nije postojala potreba za tužiteljčinim radom, da je na njezino radno mjesto zaposlena nova radnica, a tuženi navodi da su donošenjem te vrste otkaza „izašli tužiteljici u susret“. Jer, navodno je tužiteljica sama zatražila takvu vrstu otkaza zbog ostvarenja prava na naknadu pri Zavodu za zapošljavanje, osim što prema ocjeni suda prvog stupnja ne nalaze uporište u provedenom dokaznom postupku, nisu niti od relevantnog značenja, uz nesporne činjenice da tuženici nisu imali opravdani razlog za donošenje predmetne vrste otkaza. Naime, prema odredbi čl. 13., st. 1. ZR-a poslodavac može otkazati ugovor o radu uz propisani ili ugovoreni otkazni rok (redovni otkaz) ako za to ima opravdani razlog, i to u slučaju ako prestane potreba za obavljanjem određenog posla zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga (poslovno uvjetovani otkaz) ili ako krši obveze iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem radnika). Ako poslodavac otkazuje ugovor o radu, a za valjanost otkaza zakon traži postojanje opravdanog razloga, on mora dokazati postojanje takvih razloga za otkaz u skladu s odredbom čl. 119. ZR-a. Prema stajalištu ovog Suda odluka o otkazu tuženih nije dopuštena budući da tuženi nisu imali opravdanih razloga za otkaz, a koja činjenica između stranaka nije sporna, te iz razloga što je otkaz dan tužiteljici u roku od 15 dana nakon što joj je istekao rođiljski dopust.

Županijski sud u Varaždinu, Gž. 995/07-2 od 6.11.2007.

3. Ustavni sud odlučuje o eventualno povrijeđenim ustavnim pravima podnositelja ustavne tužbe, a u pravilu se ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze.

Iz obrazloženja:

U postupku pokrenutom ustavnom tužbom temeljem odredbe čl. 62., st. 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., br. 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u

daljnjem tekstu: Ustavni zakon), Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela povrijeđeno podnositelju ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice o čijem postojanju ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

Vrhovni sud je u osporenoj odluci naveo kako nižestupanjski sudovi opravdanost redovitog otkaza podnositeljevog ugovora o radu uvjetovanog njegovim skrivljenim ponašanjem zasnivaju na dva događaja. Prvi od njih je taj što je podnositelj – bez znanja direktorice tuženika i unatoč izričitoj zabrani ugradnje dodatne opreme koja nije serijski ugrađena, niti je nužna za vožnju (čl. 5. ugovora o korištenju službenog vozila) – ugradio na službeni automobil aluminijske felge. Druga povreda je što je samoinicijativno, također bez znanja direktorice tuženika, pohađao tečaj računalnog operatera, iako je po njezinom odobrenju mogao pohađati samo tečaj za program „PowerPoint“. Navode da je s tim u vezi, pozivajući se na odobrenje direktorice, koje zapravo nije imao, doveo u zabludu voditeljicu ureda A.J. koja je, postupajući s potpunim povjerenjem prema podnositelju, izvršila plaćanje računa za ugradnju aluminijskih felgi i pohađanje računalnog tečaja. Nižestupanjski sudovi zaključuju da je tuženik u zakonito provedenom postupku, u kojem je podnositelju omogućena obrana, utvrdio da je podnositelj počinio spomenute povrede radne dužnosti te da je otkaz njegovog ugovora o radu dopušten.

Vrhovni sud je posebno istaknuo da se problem ne svodi na razliku u cijeni računalnih tečaja (oko 1.500,00 kuna) ili vrijednosti aluminijskih felgi, kako to pogrešno smatra podnositelj, već se radi o samovoljnom ponašanju radnika koje tuženik nije dužan trpjeti niti je u konkretnom slučaju bilo opravdano očekivati od tuženika kao poslodavca da ga pismeno upozorava na obvezu iz radnog odnosa i ukazuje mu na mogućnost otkaza za slučaj nastavka kršenja tih obveza.

Iako je podnositelj u ustavnoj tužbi naznačio više ustavnih prava i odredbi koja smatra povrijeđenima, polazeći od sadržaja tih ustavnih prava i odredbi, a imajući u vidu razloge kojima je podnositelj obrazložio ustavnu tužbu (tvrdnja o povredi materijalnog prava), Ustavni sud je ustavnu tužbu razmatrao sa stajališta eventualne povrede ustavnog prava zajamčenog odredbom čl. 14., st. 2. Ustava, dok ustavne odredbe na koje se podnositelj pozvao ne nalazi mjerodavnim u konkretnom slučaju.

Razmatrajući ustavnu tužbu sa stajališta čl. 14., st. 2. Ustava kojim se jamči jednakost svih pred zakonom, Ustavni sud ocjenjuje da se pravna stajališta navedena u osporenim presudama zasnivaju na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju i primjeni mjerodavnog materijalnog prava. Ustavni sud utvrđuje da su sudovi, polazeći od činjeničnog stanja utvrđenog u provedenom postupku, obrazložili svoja stajališta iznesena u osporenim presudama, za koja je nedvojbeno da nisu posljedice proizvoljnog tumačenja i samovoljne primjene mjerodavnog materijalnog prava.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju osporenim presudama nije povrijeđeno ustavno pravo jednakosti pred zakonom zajamčeno čl. 14., st. 2. Ustava.

Ustavni sud RH, broj: U-III-1592/2007 od 10.6.2007.

4. Naknada plaće za vrijeme bolovanja ne može biti različita za osobe koje se na bolovanju nalaze zbog ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti i osoba koje su na bolovanju po nekoj drugoj osnovi.

Iz obrazloženja:

U ustavnoj tužbi podnositelj navodi da je kao liječnik – kirurg, obavljajući standardni kirurški zahvat na pacijentici, dobio tešku infekciju te mu je nadležno tijelo utvrdilo postojanje profesionalne bolesti, što je priznao i tuženik.

Protivi se stajalištu sudova iz kojeg bi proizlazilo da, u pogledu pripadajućih naknada plaće za vrijeme bolovanja, ne postoji razlika između osoba koje se na bolovanju nalaze zbog ozljede na

radu, odnosno profesionalne bolesti i osoba koje su na bolovanju po nekoj drugoj osnovi. Smatra da sudovi nisu njegov tužbeni zahtjev razmatrali sa stajališta mjerodavnih propisa, napose sa stajališta propisa o objektivnoj odgovornosti poslodavca za štetu koju pretrpi radnik ozljedom na radu, odnosno profesionalnom bolešću. Pritom ističe da on nije tužio Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: HZZO), već svojeg poslodavca Opću bolnicu Karlovac, smatrajući da se radi o opasnoj djelatnosti kod koje poslodavac odgovara po načelu objektivne odgovornosti. Stoga smatra neprihvatljivim navod osporene prvostupanjske presude – kako je „tužbeni zahtjev trebao drugačije postaviti“ – budući da utuženu izmaklu zaradu također smatra štetom čiju naknadu traži.

Uvidom u podnositeljevu tužbu nadležnom parničnom sudu i osporene presude, Ustavni sud je utvrdio sljedeće:

- Podnositeljeva tužba i konačno postavljeni tužbeni zahtjev odnose se na razliku između isplaćenih naknada plaće za vrijeme bolovanja i iznosa prosječne mjesečne plaće, s naknadama za dežurstva i pripravnosti, kakve bi primao da nije bio na bolovanju. Jer, podnositelj smatra kako mu za vrijeme bolovanja s osnove profesionalne bolesti navedene naknade pripadaju u 100%-tnom iznosu. Tijekom parničnog postupka podnositelj se, u pojedinim podnescima i usmeno, pozvao na načelo uzročnosti i objektivne odgovornosti poslodavca.
- Prvostupanjski sud je osnovanost tužbenog zahtjeva podnositelja ocjenjivao sa stajališta Zakona o zdravstvenom osiguranju (N.N., br. 94/01., 88/02., 149/02., 117/03., 30/04., 177/04. i 90/05.), Pravilnika o uvjetima i postupku ostvarivanja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja s osnove ozljede na radu i profesionalne bolesti (N.N., br. 93/03., 158/03., 198/03., 81/04., 174/04., 30/05. i 62/05.), Pravilnika o pravu obveznika uplate doprinosa na povrat dijela posebnog doprinosa za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti (N.N., br. 167/03.), Odluke

Upravnog vijeća HZZO o najnižem iznosu naknade plaće (N.N., br. 84/96.), Kolektivnog ugovora za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja (N.N., br. 9/05.) te podnositeljevog ugovora o radu i tuženikovog Pravilnika o radu (članak 51.). Na temelju navedenog prvostupanjski sud je utvrdio, u bitnome, da je tuženik podnositelju isplatio sve pripadajuće naknade sukladno navedenim propisima i ugovorima, pa je odbio podnositeljev tužbeni zahtjev.

- Drugostupanjski sud se suglasio sa stajalištima prvostupanjske presude, dodavši da se profesionalna bolest ne može pripisati propustu tuženika, već je to isključivo posljedica obavljanja poslova na podnositeljevom radnom mjestu kod tuženika, sredstvima i opremom koja mu je stavljena na raspolaganje, a da podnositelj tijekom postupka nije dokazao da bi tuženik bio odgovoran za štetu proizašlu iz činjenice da je podnositelj bio na bolovanju.

Ocjenjujući razloge ustavne tužbe sa stajališta čl. 14., st. 2. Ustava, Ustavni sud utvrdio je da se pravna stajališta navedena u osporenim presudama nadležnih sudova zasnivaju na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju i primjeni mjerodavnog materijalnog prava, kao i da su nadležni sudovi obrazložili svoja stajališta iznesena u osporenim presudama, za koja je nedvojbeno da nisu posljedica proizvoljnog tumačenja i primjene mjerodavnog materijalnog prava.

Ustavni sud iz navedenog razloga nije prihvatio navode podnositelja da mu nije osigurana jednakost pred zakonom zajamčena čl. 14., st. 2. Ustava.

Slijedom navedenog, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju nije povrijeđeno niti pravo zajamčeno čl. 55., st. 1. Ustava.

Ustavni sud RH, broj: U-III-344/2007 od 4.6.2009.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Zagreb*